

A jázmin és a halál¹

(Novella)

Tóth György Ibolya fordítása

Amikor őrre gondolok, az olyan, mint az álom, amely nem akar véget érni még akkor sem, miután már felébredtem. Egy könnyű reggeli, amelyet akkor eszem, amikor repülővel utazom. A hang, amit a kenyérpíró ad ki, amikor kidobja magasba a kenyérszeletet. A tea illata, amely megtölti a fülhomályban levő kis konyhát, mert még csak az épület tulsó oldalán virradt meg. A hűtőbe tekintés, fogok-e bármit is a pirításra tenni? Nem, inkább semmit, túlságosan türelmetlen vagyok még ahhoz is, hogy rendesen megrághjam a falatot, csak lenyelem a kenyeret, leöblítem egy kis teával, épp csak annyira, hogy ne legyek rosszul. És mégis, mialatt ezt csinálom, továbbra is álmodom. Nem ébredtem fel, és nem is fogok.

Már egy hónapja annak, hogy az ő ágyában feküdtünk, a negyedik emeleti szobában a kis tetőtéri ablakok alatt, amelyek miatt úgy tűnt, hogy a külső világ nem is létezik. Csak az ég, az eső és a csillagok. A szél, amely éjszakánként átfúj az ablakokon, és mentseggül szolgál arra, hogy még közelebb bújjunk egymáshoz. Valahol mélyen alattunk, abban a világban, amit nem látunk, a város saját életét éli, amely hasonlít is, meg nem is Oslo többi részére. Folyton megígérem, hogy egyszer lemegyek oda, és nagy, kék padlizsánokat veszek, zellert és petrezselymet, és olyan ételt készítek, amelyet Karsten még nem próbált. De erre sosem jut idő. Szeretkezünk, tejbe áztatott gabonapelyhet eszünk, és utána újra szeretkezünk. Ez az az álom, amelyből nem ébredek fel. A kéz, amely mazsolaszemeket rak végig a testemen, s úgy sorakoznak rajtam, mint a gombok a Téalapó

¹ Jelena Lengold ezen szövegét Az Európai Unió olvasói díja a legjobb európai novelláért elismeréssel tüntették ki.

ruháján. Azután megeszi őket, egyenként, felülről lefelé. Közben az ablakból látszó csillagok szertefoszlanak, és a nappal kezdetét hirdetik. Mindig túl gyorsan. Néha mégis elhatározzuk, hogy megnézzük, milyen is a világ, leereszkedünk a kanyargós lépcsőkön, kimegyünk az utcára, beleolvadunk a tömegbe, a turisták közt sétálunk, látjuk a bicikliseket, a kutyasétáltatókat, nőket burkában, akik kézen fogva vezetik a gyereket. Megkerüljük a járdát, amely tele van gyümölcsös- és zöldségespultokkal. Nekem ez a város mindig másképp néz ki, ha melletted sétálok, mondja Karsten. Pedig itt töltöttem az egész életemet. Nevetek. Mi az, ami más? A színek, mondja, a színek. Valahogy egyáltalán nem vagyok tudatában ezeknek a színeknek, amikor magam vagyok. És valóban, a túlsúfolt élelmiszerbolt fölé egy zöld színű sörreklám van felakasztva, rögtön mellette, az első emeleten, két virágcserép, tele piros virágokkal, sok tarka napernyő minden bolt előtt, csíkos napellenző az áru felett, az utcaseprő ríktós narancssárga nadrágja, banán- és sárgadinnyehalom a sárga összes árnyalatában, ezüstösen csillogó hajú néni, aki az epret válogatja. Ennek a negyednek egyedi színei, illatai vannak, amelyek minden sarkon másmilyenek, egyedi hangja van, amely a gyerekzsivaj, a folyton valamire váró, veszteglő kombik motorberregése, a villogó szemafor, a biciklicsengő, a járdán guruló, mindenfélével megrakott talicskák hangjának egyvelege, és mindezt átszővi az emberek hangja, akik a fülükbe biggyesztett készüléken keresztül beszélnek, általában számomra érthetetlen nyelveken. A kezemet Karsten kabátzsebében tartom, egyszer keresztezzük az ujjainkat, majd ismét az egész tenyerével átfogja az enyémet. És így megy ez egészen a kávézóig. Ott presszókávét kérünk, és műanyag kanalakat harapdálunk. A világ továbbra is az utcán van, és mi úgy teszünk, mintha a részei volnánk. De nem messze tőlünk, a tömbház negyedik emeletén, vár ránk a párna, amely őrzi a koponyáink formáját, még akkor is, ha nem vagyunk a szobában. A lepedők, amelyek az előző két éjszaka illatát árasztják. Ez az az álom.

Jó utat, mondja a taxisoőr, miközben kiviszi a kis kofferem a járdára. Ez az első és utolsó alkalom, hogy hallom a hangját. Intek neki, mint egy régi ismerősnek, ő pedig nevetni kezd, mintha tudná, hogy hova megyek. Nők, akik sietnek, és akik már kora reggel vidámak. A taxisok mindig tudják. Látom a bal szemem sarkából, ahogy az autó mellett áll és néz utánam. A magas sarkú cipőm kopogása kíséri egészen addig, míg a bejárati forgóajtó be nem pördít a beltér zsvijába.

Egy sötét bőrű ember állt a sorban, pont mögöttem. Magas volt, egyszerű fehér inget viselt. A kordonok mentén lassan, lépésenként haladtunk az utasfelvétel felé. Mindenki, rajta kívül, a táskájában keresgélt, egymásnak kiabáltak az emberek, türelmetlenül néztek az órájukra, csak ő állt nyugodtan, mintha sehova sem sietne. Mindig, mikor a sor egy kicsit haladt, ő nyugodtan lépett előre még egy lépést. És így tett végig, egészen a sárga vonalig, amelyen átléptem, majd átadtam a kofferom. Ezután el is felejtettem őt, pont úgy, mint ahogy az újságárusok arcát is elfelejtjük egy ismeretlen városban. Áttörtem magam a tömegen, nem is kellett követnem a betűket és a nyilatkat, fejből tudtam ezt az utat. Már a hatodik alkalommal megyek Karstenhez. Mindig ugyanazzal a járattal, ugyanarról a terminálról. Mellettem néhány húzott szemű légikísérő haladt el, maguk után húzva a kézipoggyászuk. Hihetetlenül szépek és egyformák voltak. A szorosra kötött kontyok egyformán álltak a sötét kis sapkák alatt. Számtalan szempár nézett utánuk a repülőtéren, amíg ezek a hűvös szépségek el nem tűntek a folyosó végén.

Volt még idő a felszállásig. Bementem egy illatszerboltba, és üvegcskéket szagolgattam. Egyet a nyakamhoz emeltem, és fűjni szerettem volna belőle.

És akkor újra megláttam magam mellett a sötét bőrű férfit az utasfelvételtől. Biztos nagyon halk léptű volt, mert nem is vettem észre, hogy mellém került, amíg meg nem szólalt. Úgy beszélt hozzám, mintha már régóta ismernénk egymást. Ne azt a parfümöt, mondta. Ha már mellettem fogsz ülni, szeretném, ha jázminillatod lenne. Honnan tudhatta, hogy mellette fogok ülni? Időm sem volt ezt megkérdezni tőle, mert megérintette a könyököm, elkísért a következő polcig, és rámutatott egy üvegre. Tényleg szeretném, ha ilyen illatod lenne. Ahmed vagyok, mondta, és a kezét nyújtotta. Most pedig te meg én végigsétálunk egy jázminkertben.

Az alacsony, kis eladónő kissé aggódva nézett ránk a terem másik végéből. Rám, aki némán csinálja azt, amit Ahmed szeretne, és rá, aki elveszi az üvegcset, félkört fúj ki belőle, és azt mondja, hogy íme, most pedig végighaladunk ez alatt, és az illat rajtunk marad. Beléptünk a jázminillatba. Vegyél egy mély levegőt, mondta Ahmed. Ez az az illat, amelyet gyermekként éreztem minden reggel ébredés után az ablakom alatt. Ma pedig azt szeretném, ha ez az illat mindig körbevenne.

Egy maroknyi félelem csúszott le a tudatomból a mellembe, ahol meg is állt zavarodottan. Szerettem volna megfordulni és elmenekülni, visszamenni azon az úton, amelyiken idejöttem, vissza a vámoshoz, majd a taxishoz, vissza a lakásom biztonságába. Másrészt viszont szerettem volna egyenesen belenézni a valaha látott legsötétebb szempárba, és megkérdezni Ahmedtől azt, ami abban a pillanatban teljesen bizonyosnak tűnt: ez azt jelenti, hogy ma meghalunk? Miért pont velem? Miért ezen a járaton? Hát hogy nem érti, hogy Karsten valószínűleg éppen most teríti le a friss lepedőt, és türelmetlenül tűr bele ujjával a hajába?

Hallottuk, ahogy a hangosbemondón a mi járatunkra szólítják az utasokat. Egymás mellett haladtunk, Ahmed és én. Az ellenőrök, akik a kézipoggyászuakat átnézték és átengedtek minket a fémkapun, valószínűleg azt gondolták, hogy egy pár vagyunk, egy szokatlan pár. Megvártam, míg Ahmed visszateszi a szíját a nadrágjába, és megköti a pertlijét. A vámos rám nézett, figyelmes, ugyanakkor üres tekintettel. Visszanéztem én is órá, egyenesen a szemébe, majd többször egymás után Ahmed irányába pillantottam. Semmi. A vámosnak még a szeme se rebbent. Hiába várok tőle bármi segítséget. Hát akkor viszlát, téged se foglak látni soha többé, mint ahogy a taxist sem meg a parfümös eladónőt sem. Viszlát mindnyájatoknak, akik nem tudjátok megérteni a tekintetemet. Ezen a világon túl sok az olyan ember, gondoltam, aki könnyedén átsiklik más tekintete felett. De ha már így kell lennie, akkor viszlát. Nem mondtam semmit, bementem Ahmed után a repülőbe. Halvány jázmin illatfelhő úszott utánunk a levegőben, az elkerülhetetlen esemény árnyékával. Felzúgtak a Boeing motorjai, a kerekek felgyorsultak. A föld húzóereje egy pillanatra a székekhez tapasztott minket, és megtörtént. Repültünk. Körülötünk senki még csak nem is sejtette, hogy milyen magasan szálltunk.

Mi történt gyerekkorod jázminbokraival, kérdeztem Ahmedot, miután a repülő elérte a kívánt magasságot. Ott már nincs semmi, válaszolta, nem is nézve rám, csak a halál. Ott most csak rothadó emberi tetemek és beteg állatok szaga érződik. És a házak, mi van a házakkal? Nincsenek házak sem. Se udvarok. Ahol régen virágok voltak, most bádogtetők hevernek, melyek a lerombolt házakról estek le. A tankok végigmentek a kerteken, keresztülhajtottak a kerítéseken. Csak száraz föld és csontok. Lyukak a falakban, mint be nem gyógyuló sebek. És sovány, kóbor kutyák, ennyi az egész. Szinte hangtalanul suhantunk a fehér, tökéletes felhők felett, amelyekre a

nap gyönyörű képeket formált, mint amilyenek a gyerekek álmaiban léteznek. Nézd, mondtam, látod-e a hattyút? És a két jegesmedvét? Ott vannak, ott vannak, épp most haladtunk el mellettük! Ahmed egy pillanatra a levegőben tartotta a kezét, mintha elbizonytalanodott volna, majd végigsimította az arcom. Tudtam, hogy nincs értelme arra kérnem, hogy ne tegye meg. Ahmednek a létező legsötétebb szeme volt.

Néhány másodpercig hallgatott, válla teljesen az én vállamhoz simult. Úgy tűnt, hogy a lelke mélyéből valami csendes, fojtott reszketést érzek. Vagy ez az én testemből jött, ki tudná ezt. Akkor hirtelen felállt, és azt mondta, hogy kimegy a mosdóba. Szóval ennyi volt, gondoltam. Most fog megtörténni. És mindez el fog tűnni, ezek a felhők, ez az illat, a lámpa, amely a fejünk felett pislákol, ez is el fog tűnni. Furcsamód nem féltém. Beletörődtem. Szomorú voltam őmiatta és magam miatt is egyaránt. Valahol lent, mélyen alattunk, az élet talán nyújtott volna nekünk valamit, ha az emberek értenék egymás tekintetét. Felállt mellőlem és elindult, de akkor meghúztam a zakója ujját. Várj, mondtam, mondanom kell valamit. Ahmed megállt. Vár rám egy ember Oslóban. Miattam megtanult szilvás kalácsot sütni, és virágokkal halmozta el a lakást. Eljött az idő, hogy elfeledd, mondta Ahmed csendben és elmosolyodott, inkább a szemével, mint a szájával. Várj, mondtam ismét, gyere közelebb, mondanom kell még valamit. Ahmed egészen közel hajolt az ajkaimhoz. Ma este szeretkezni akarok, hallod-e? Úgy nézett rám, mintha értené. Úgy nézett rám, mint még soha senki. Milyen kár, milyen nagy kár, gondoltam. Ezután végighaladt az ülések mellett, és örökre eltűnt a függöny mögött. A jázminillatú felhő két részre oszlott. Ültem és vártam. Meglepően nyugodt voltam. Eszembe jutott egy nénikém, aki hetekig haldokolt a kórházban. Eszembe jutott a sorvadó teste és az arca, amely napról napra egyre halványabb lett, míg végül olyanná vált, mint a föld. Minden jobb annál, gondoltam. Csak nem ez lesz az utolsó dolog, amire gondolni fogok? Nem, muszáj valami szebbre gondolnom, gyorsan, gyorsan, azok a reggelek a távoli utcazajjal és a redőnyön beszűrődő napfény, Karsten ébredszik és a haja a szemébe lóg, a teste forró a takaró alatt, muszáj erre gondolnom, vagy talán inkább a kakasok hangjára, amit már olyan rég nem hallottam, valóban szeretném őket még egyszer hallani. Csak nem fogok életem utolsó percében kakasokra gondolni, vagy miért is ne, nicsak, egy felhő épp úgy néz ki, mint egy nagy fehér kakas...

Egyszer csak észrevettem, hogy Ahmed visszajött és mellettem áll, arra várva, hogy beengedjem magam mellé. Látszott, hogy vizes kézzel végigsimította a haját. Élünk, mondtam, amikor ismét mellettem ült. Igen, élünk, bólintott. Néha még nekem is hihetetlennek tűnik, de lám, még mindig élünk.

A hangszórón keresztül jelentették, hogy kössük be az öveinket. Egy pillanatra minden megrázkódott, a repülő kiengedte a kerekeit, és akkor feltárult alattunk a tarka város. Jázminillata volt. Vajon hová visz az utunk, ha leszállunk. Nem tudom.